

ปัจจัยผู้ป่วยและปัจจัยครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

นางเยาว์ ไบยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา การเสนอแนะ แนวทางที่ถูกต้องและการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. วรณีย์ เดียวอิศเรศ กรรมการที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาดำเนินการและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ในสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว ตลอดจนคณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการศึกษา และการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน จากสถาบันต่าง ๆ ที่กรุณา ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และ ขอขอบพระคุณ รองผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล และหัวหน้างานพิเศษ 8/1 หัวหน้างานผู้ป่วยนอก อายุรศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ของโรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีฯ ที่ได้อำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในการศึกษาครั้งนี้ ที่สำคัญที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างครอบครัว และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอบคุณ คุณสุขวดี เกษสุวรรณ ซึ่งเป็น บุคคลสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้มาศึกษา และให้การสนับสนุน เอาใจใส่ให้กำลังใจในการเรียน มาโดยตลอด สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารีฯ ที่สนับสนุนทุนการศึกษาในครั้งนี้ด้วย

นงเยาว์ ไบยา

51911169: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว)

คำสำคัญ: การสนับสนุนของครอบครัว/ การทำหน้าที่ครอบครัว/ ความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ป่วย
โรคความดันโลหิตสูง

นางเยาว์ ไบยา: ปัจจัยผู้ป่วยและปัจจัยครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (PATIENT FACTORS AND FAMILY FACTORS INFLUENCING HEALTH BEHAVIOR OF HYPERTENSIVE PATIENTS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์:
จินตนา วัชรสินธุ์, Ph.D., วรณิ เดียววิเศษ, Ph.D. 93 หน้า. ปี พ.ศ. 2554.

การวิจัยความสัมพันธ์เชิงทำนายครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยผู้ป่วยและปัจจัยครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและครอบครัว ที่มารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนครนายก จำนวน 110 ครอบครัว ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยและครอบครัว แบบประเมินความเครียด แบบสอบถามความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ป่วย แบบสอบถามความเชื่อด้านสุขภาพของครอบครัว แบบสอบถามการสนับสนุนของครอบครัว แบบประเมินการทำหน้าที่ครอบครัว แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย และแบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ความเครียดของผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.359, p < .05$) ความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ป่วย การสนับสนุนของครอบครัว การทำหน้าที่ครอบครัว และพฤติกรรมสุขภาพของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .517, p < .05$; $r = .459, p < .05$; $r = .552, p < .05$; $r = .469, p < .05$ ตามลำดับ) ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ป่วย การทำหน้าที่ครอบครัว และพฤติกรรมสุขภาพของครอบครัว สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงได้ร้อยละ 47.3 ผลการศึกษานี้เสนอแนะว่า การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ควรเน้นการปรับเปลี่ยนความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ป่วย การส่งเสริมการทำหน้าที่ครอบครัว และการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของครอบครัว

51911169: MAJOR: FAMILY NURSE PRACTITIONER; M.N.S. (FAMILY NURSE PRACTITIONER)

KEYWORDS: FAMILY SUPPORT/ FAMILY FUNCTIONING/ HEALTH BELIEF OF HYPERTENSIVE PATIENTS

NONGYAO BAIYA: PATIENT FACTORS AND FAMILY FACTORS INFLUENCING HEALTH BEHAVIOR OF HYPERTENSIVE PATIENTS. ADVISORY COMMITTEE: CHINTANA WACHARASIN, Ph.D., WANNEE DEOISRES, Ph.D. 93 P. 2011.

The purpose of this predictive correlation research was to examine patient factors and family factors influencing health behavior of hypertensive patients. The sample consisted of 110 hypertensive patients and their families receiving the service at out patient department, HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Medical Center, Nakhonnayok province. Simple random sampling was performed to select sample. Research instruments used to collect data included questionnaires about demographic data of patients and families, stress, health belief hypertensive patients, health belief family, family support, family functioning, health behavior of hypertensive patients and health behavior of family. Statistics used to analyze data included percentages, means, standard deviations, Pearson product moment correlation, and multiple regression.

The results showed that there was a significantly negative relationship between stress and health behavior of hypertensive patients ($r = -.359, p < .05$). There were significantly positive correlations between health belief of hypertensive patients, family support, family functioning, health behavior of family, and health behavior of hypertensive patients ($r = .459, p < .05$; $r = .552, p < .05$; $r = .469, p < .05$; $r = .517, p < .05$ respectively). Health belief of hypertensive patients, family functioning, and health behavior of family were significantly predicted health behavior of hypertensive patients and explained 47.3% of variance. The findings suggested that promoting health behavior of hypertensive patients should emphasize promoting health belief of the hypertensive patients, promoting family functioning, and promoting health behavior of family.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดโรคความดันโลหิตสูง.....	12
แนวคิดพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง.....	16
แนวคิดระบบครอบครัวกับการดูแลสุขภาพ.....	19
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง.....	23
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	38
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย.....	43
พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง.....	46
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ ความเครียดของผู้ป่วย ความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ป่วย ความเชื่อด้านสุขภาพของ ครอบครัว การสนับสนุนของครอบครัว การทำหน้าที่ครอบครัว และพฤติกรรม สุขภาพของครอบครัว.....	48
5 สรุปและอภิปรายการวิจัย.....	52
สรุปผลการวิจัย.....	52
การอภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	57
บรรณานุกรม.....	60
ภาคผนวก.....	68
ภาคผนวก ก.....	69
ภาคผนวก ข.....	71
ภาคผนวก ค.....	89
ภาคผนวก ง.....	91
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	93

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แนวทางการรักษาด้วยยาของผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวร่วมด้วย.....	15
2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูง ($n = 110$).....	44
3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูง ($n = 110$).....	47
4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเครียดของผู้ป่วย ความเชื่อด้านสุขภาพ การสนับสนุนของครอบครัว การทำหน้าที่ครอบครัว พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย และความเชื่อด้านสุขภาพของครอบครัว และพฤติกรรมสุขภาพของครอบครัว ($n = 110$).....	48
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) แสดงค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร ความเครียดของผู้ป่วย ระยะเวลาเจ็บป่วย น้ำหนักตัวของผู้ป่วย ความเชื่อด้านสุขภาพ ของผู้ป่วย ความเชื่อด้านสุขภาพของครอบครัว การสนับสนุนของครอบครัว การทำหน้าที่ครอบครัว พฤติกรรมสุขภาพของครอบครัว และพฤติกรรมสุขภาพ ของผู้ป่วย.....	50
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณระหว่าง ความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ป่วย การทำหน้าที่ครอบครัว และพฤติกรรมสุขภาพของครอบครัว กับพฤติกรรมสุขภาพ ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง.....	50

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
---	---------------------------	---

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University